

Et net af muligheder

Netværksredegørelse 2000

Et net af muligheder

Netværksredegørelse 2000

Forskningsministeriet
December 2000

Et net af muligheder

Netværksredegørelse 2000

Publikationen udleveres gratis

så længe lager haves ved

henvendelse til:

Statens Publikationer

Postboks 1103

1009 København K

Tlf. 3337 9228

Fax 3337 9280

E-post sp@si.dk

Publikationen kan også hentes på

Forskningsministeriets hjemmeside

<http://www.fsk.dk>

ISBN (Internet): 87-90890-45-0

Udgivet af:

Forskningsministeriet

Bredgade 43

1260 København K

Tlf. 3392 9700

Fax 3332 3501

E-post fsk@fsk.dk

Tryk: K. Larsen & Søn A/S

Oplag: 5.000

ISBN: 87-90890-44-2

INDHOLD

Grundlaget	4
1. Politiske udfordringer og mål	7
2. Netværkssamfundet i tal	11
3. Status på strategiske IT-initiativer	15
3.1 Netværksdanskeren	15
– Et samfund for alle	
– Klarhed på Internettet	
– Danmark som kompetenceland	
3.2 Den offentlige sektor i netværkssamfundet.....	19
– Service og åbenhed	
– Effektivitet	
– Sikker kommunikation på Internettet	
3.3 Erhvervslivet i netværkssamfundet.....	22
– Kompetence via netværk	
– Nettet som markedsplads	
– Gode og billige netværksløsninger	
4. De næste skridt - syv nye fokusområder	27
4.1 Højhastighed til alle - Bredbåndsplan	27
4.2 Konvergens i hverdagen - Redegørelse om konvergens.....	29
4.3 Behov for IT-arbejdskraft - Barometer for IT-kompetencer	29
4.4 Et fleksibelt uddannelsesrum - Ny videregående IT-voksenuddannelse og forsøg med kompetenceenheder	30
4.5 Tættere samspil mellem forskning og samfund - Kommission sætter forskningssystemet under lup	32
4.6 En bedre offentlig sammenhæng - IT-strategier for samtlige ministerområder	32
4.7 Nye pejlemærker - Statistik om netværkssamfundet	34
5. De nye muligheder	35

GRUNDLAGET

Danmark er i fuld gang med at blive et netværkssamfund. Blandt danskere under 50 år har næsten tre ud af fire adgang til Internettet. Og de bruger det. Til gengæld viser analyser foretaget i anledning af denne redegørelse en stor social og aldersmæssig ubalance. Blandt ufaglærte svarer hver sjette, at de ikke aner, hvad Internettet er, og kun en fjerdedel af danskere over 60 år har adgang til nettet. Opgaven med at undgå sociale kløfter i netværkssamfundet er langt fra løst.

Det samme gælder en lang række andre spørgsmål ved overgangen til videnssamfundet. Derfor ajourfører regeringen i en årlig redegørelse til Folketinget sin strategi. Netværksredegørelse 2000 og de bagvedliggende undersøgelser giver masser af ny viden om en række forhold af betydning for Danmarks evne til at gribe de nye muligheder.

Som supplement til sidste års igangsættelse af 37 initiativer til over en milliard kroner præsenteres med denne redegørelse syv brede fokusområder. Hver af dem vil i løbet af 2001 føre til nye initiativer.

Redegørelsen peger ind i en fremtid, hvor alle har mulighed for at få bredbånd - stationært eller mobilt. Hvor medierne er smeltet sammen, og det offentlige giver supplerende service og uddannelse til alle, når som helst og hvor som helst. En fremtid, hvor samfundet har forpligtet sig på en IT- og teleudvikling, der ikke bare er styret af brancheinteresser og behov for nye arbejdspladser, men først og fremmest af menneskers individuelle ønsker og prioriteringer.

Det vil sige et holdbart netværkssamfund.

De syv fokusområder og initiativer er:

- Højhastighed til alle - Bredbåndsplan, juni 2001
- Konvergens i hverdagen - Redegørelse om konvergens, april 2001
- Behov for IT-arbejdskraft - Barometer for IT-kompetencer, juni 2001
- Et fleksibelt uddannelsesrum - Ny videregående IT-voksenuddannelse, juni 2001, og forsøg med kompetenceenheder, februar 2001
- Tættere samspil mellem forskning og samfund - Kommission sætter forskningssystemet under lup, august 2001
- En bedre offentlig sammenhæng - IT-strategier for samtlige ministerområder, november 2001
- Nye pejlemærker - Statistik om netværkssamfundet, juni 2001.

Birte Weiss,
forskningsminister
December 2000

1 Politiske udfordringer og mål

Danmark er et velfærdssamfund og et netværkssamfund, hvor viden, kommunikation og kompetenceudvikling får helt nye perspektiver i teknologiske netværk og netværk mellem mennesker. Spredning af teknologi og viden samt evnen til at omsætte teknologiske fremskridt til nye og forbedrede varer er en væsentlig konkurrenceparameter.

Som borgere i netværkssamfundet skal vi vænne os til en verden i forandring. Anvendelsen af computere, mobiltelefoner og Internettet ændrer i stort og småt vores hverdag - uanset hvad vi arbejder med, hvor gamle vi er, og hvor vi bor. Og det stiller krav til vores kompetencer, så vi bliver i stand til at udnytte og forholde os til de nye muligheder.

Danmark *skal* satse intensivt på forskning, uddannelse og på innovative virksomheder, der skal kunne måle sig med de bedste i den globale konkurrence. Den danske velfærd og velstand afhænger af denne indsats.

Derfor *vil* regeringen denne indsats, men det bliver ikke via en ensidig satsning på eliten. Det er en særlig dansk udfordring at finde en balance mellem på den ene side nye måder at tænke, fungere og tjene penge på og på den anden side de traditioner og værdier fra den „gamle“ verden, som vi ikke vil sætte over styr.

Et holdbart samfund er ikke i strid med grundværdierne i den ny økonomi - netværksøkonomien. Tværtimod. Gode uddannelsesmuligheder, arbejde til alle, social tryghed og et velfungerende retssystem er nogle af de rammebetingelser, som tæller højt hos kompetente og kreative mennesker. Det er dem, som skal bære den ny økonomi.

Og der er brug for alle samfundets ressourcer. Vi står over for nogle kontante politiske udfordringer:

- Hvordan etablerer vi en kompetencekæde, der med start i folkeskolen kan give alle danskere nye kompetencer livet igennem - uanset køn, uddannelsesniveau, indkomst og bopæl?
- Hvordan kan vi tilpasse den offentlige sektor, så den imødekommer borgernes forventninger om sammenhæng, service og effektivitet?
- Hvordan kan vi bedst understøtte danske virksomheder i den globale netværksøkonomi?

Der findes ikke ét svar på disse udfordringer. I politisk sammenhæng er der heller ikke ét område, som indeholder svar på alle udfordringerne. Det kræver et stærkt politisk fokus inden for samtlige politikområder, et tæt offentligt/privat samspil og en aktiv deltagelse i det internationale samarbejde, Danmark er en del af.

Nogle af de væsentligste drivkræfter i fremtidens danske samfund er IT, telekommunikation og forskning. Således har forskning inden for elektronik, materialer og optik banet vej for udviklingen af stadigt mindre elektroniske kredsløb og apparater samt hurtigere computere og kommunikationsnet. Og udviklingen inden for IT- og telekommunikation har i sig selv været med til at revolutionere forskningen gennem nye muligheder for at analysere og udveksle store mængder data. Det gælder ikke blot inden for naturvidenskaberne, men også eksempelvis den forskning, der betjener sig af elektroniske registre, eller forskning inden for sprog og oversættelse.

Resultaterne af denne vekselvirkning mellem IT, telekommunikation og forskning er meget synlige og har ført til nye forskningsresultater på rekordtid. Det fører også til helt nye produkter eller til væsentlige forbedringer af eksisterende produkter - eksempelvis bedre lyd i højttalerne, mobiltelefoner med Internetadgang og mere brugervenlig grafik på computerskærmen.

Netværksamfundet er funderet på en økonomi, som er drevet frem af viden og ny teknologi, der ikke holder sig inden for de nationale grænser. Danmark er en del af denne udvikling. Derfor vil regeringen sikre, at

- forskning og uddannelse bidrager til udviklingen af et stærkt, vidensbaseret erhvervsliv og understøtter uddannelsen af kvalificerede medarbejdere og velfungerende samfundsborgere
- det danske telemarked har de bedste og billigste teleydelser via sund konkurrence og ægte valgfrihed
- IT anvendes til bedre service og øget effektivitet i den offentlige sektor
- alle borgere og virksomheder har optimale muligheder for at informere, kommunikere og handle sikkert på Internettet.

Med denne redegørelse gør regeringen status og fremlægger nye planer for primært IT-, tele- og forskningspolitikens bidrag til regeringens samlede vision om et holdbart samfund.

Netværksredegørelse 2000 tager afsæt i statsministerens åbningsredegørelse i Folketinget, Danmarks nye dagsorden. Derudover har redegørelsen både i forhold til visioner og konkrete projekter en meget tæt sammenhæng til erhvervsstrategien, .dk21, der er regeringens bud på, hvordan erhvervspolitikken kan bidrage til at udvikle Danmark som et holdbart samfund i den ny økonomi. Endelig knytter redegørelsen an til temaer og konkrete initiativer i eEurope-handlingsplan 2002 - et informationsamfund for alle, som det Europæiske Råd tilsluttede sig i juni 2000.

2 Netværkssamfundet i tal

Dette kapitel præsenterer udvalgte hovedtal på IT-området - i forhold til borgere, telesektoren og virksomheder. Et mere omfattende statistisk materiale findes i bilaget til denne redegørelse, *Satsninger og tal*.

Det er nu seks år siden, at rapporten om Danmark ved årtusindeskiftet, *Infosamfundet år 2000*, kom på gaden. Det har været seks år, hvor Danmark og danskerne har taget et spring ind i en tidsalder præget af nye teknologiske redskaber og frem for alt Internettet. Det er gået stærkere, end nogen havde fantasi til at forestille sig. Tallene taler deres tydelige sprog.

IT-danskerne. To ud af tre danske familier har i dag mindst en pc. Det er en fordobling siden 1994.

Næsten hver anden familie har i dag adgang til Internettet. I 1994 havde fem procent af de danske familier et modem, der via en almindelig telefonforbindelse giver adgang til Internettet.

Danmark er blandt de tre lande i EU, som har flest hjem med Internetadgang. I gennemsnit har 28,4 procent af samtlige hjem i EU-landene Internetadgang.

Over to millioner danskere har brugt Internettet til at sende og modtage e-post. 1,6 millioner har hentet informationer fra offentlige hjemmesider. Og 1,4 millioner har orienteret sig på jobmarkedet.

Flere end to ud af tre danske familier ejer i 2000 en mobiltelefon. I 1994 ejede hver syvende familie en mobiltelefon.

Den teknologiske udvikling er også med til at ændre den måde, virksomheder tjener penge på. Konvergens - sammensmeltning af forskellige teknologier - ligger til grund for mange forretningsplaner i både nye og veletablerede brancher. IT-sektoren er digital, telesektoren er næsten helt digitaliseret, og radio- og tv-området er godt på vej til at blive det.

Det betyder, at alt indhold - tale, skrift, billeder og lyd - kan oversættes til det samme digitale sprog. Det skaber en helt ny bevægelighed, hvor teknologiske platforme, formater og tjenester, som tidligere var adskilte, nu smelter sammen - de konvergerer.

Fremtidens elektroniske serviceydelser og produkter er afhængige af den teknologiske infrastruktur. Danmark er blandt de lande i Europa, som har størst udbredelse og anvendelse af telekommunikation.

Adgang til netværkssamfundet. Med en teleomsætning, der svarer til knap 6.000 kroner om året pr. borger, er Danmark blandt de lande i Europa, der har den største teleomsætning pr. borger. Samtidig er det danske prisniveau relativt lavt.

Antallet af landsdækkende selskaber inden for fastnettelefoni og Internet er mere end tredoblet de seneste to år. Over 50 Internetudbydere konkurrerer i Danmark om de godt 1,5 millioner Internetabonnementer.

Husstande og virksomheder har i hele Danmark mulighed for at få højhastighedsadgang på ens vilkår. Både ISDN (128 kbit/s) og faste kredsløb på 2 Mbit/s er i dag omfattet af Tele Danmarks forsyningspligt. Faste kredsløb er dog en relativ dyr løsning.

Lidt under 10 procent af de danske husstande samt små og mellemstore virksomheder har i dag en højhastighedsadgang til Internettet. Dette placerer Danmark midt i feltet, når man sammenligner med andre førende europæiske lande.

I store dele af verden ser vi de samme udviklingstendenser i retning af en ny økonomi - en netværksøkonomi, hvor IT-sektoren er i fremdrift, og hvor IT-anvendelsen i virksomhederne er stigende. Det gælder også i Danmark.

IT og erhvervslivet. I 1998 udgjorde omsætningen i IT-erhvervene 163,5 milliarder kroner - knap 10 procent af den samlede omsætning i den private sektor. Der har i perioden 1992-1998 været en stigning på 85 procent. Stigningen for den private sektor som helhed var 28 procent.

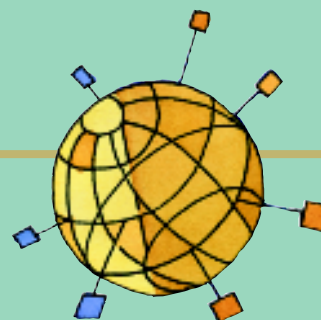
Antallet af fuldtidsansatte i IT-erhvervene er i perioden 1992-1998 steget med 28 procent - fra 68.500 til 87.800. Det er en stigning fra 7,1 til 8,1 procent af fuldtidsansatte i den samlede private sektor.

Mere end 90 procent af alle danske virksomheder med mindst 10 ansatte anvender IT i form af pc'er eller lignende. Og over 90 procent af de virksomheder, der anvender IT, ventes at have adgang til Internettet i 2000.

Godt 70 procent af de største danske virksomheder har formuleret en IT-strategi. For 84 procent af virksomhederne er effektivitet et motiv til IT-anvendelse, og for 73 procent er motivet ledelse og styring.

Godt 60 procent af de største danske virksomheder har implementeret e-handelsløsninger i 2000. Det er tæt på en fordobling i forhold til året før.

3 Status på strategiske IT-initiativer

Dette kapitel giver en kort status på nogle af de strategiske IT-initiativer, der aktuelt er rettet mod borgerne, den offentlige sektor og virksomhederne - og som skal understøtte omstillingen til netværkssamfundet. En mere omfattende oversigt over statens IT-initiativer findes i bilaget til denne redegørelse, *Satsninger og tal*.

Det Digitale Nordjylland er et storskalaforsøg, som har til formål i praksis at afprøve de teknologiske muligheder i forhold til borgere, virksomheder og offentlige myndigheder i Nordjylland. I den første projektrunde er der i november 2000 givet tilsagn om støtte til i alt 45 konkrete projekter inden for områderne: IT-infrastruktur, IT i erhvervslivet, kompetence og uddannelse, digital forvaltning. I foråret 2001 er det planen at igangsætte den næste projektrunde i Det Digitale Nordjylland.

3.1 Netværksdanskeren

I et samfund, hvor man arbejder, kommunikerer og handler i netværk, er det afgørende, at alle har mulighed for at deltage. De teknologiske redskaber er efterhånden så udbredte, at det ikke længere er nok alene at fokusere på udbredelsen, men i lige så høj grad på tilgængeligheden og anvendelsen. Det gælder om at få elimineret nogle af barriererne for at udnytte det potentiale, netværksteknologierne giver os.

Derfor skal der sættes fokus på tilgængelighed, information, livslang uddannelse og IT-integration i hele uddannelsessystemet.

IT og de skjulte ressourcer. NetJob i Århus har med et særligt uddannelsesforløb for ledige med fysisk handicap vist, at handicappede har en arbejdsressource, som virksomhederne kan bruge. NetJob-uddannelsen defineres af virksomhedernes konkrete behov for IT-arbejdskraft. Gennem en vekselvirkning mellem traditionel undervisning og trainee-forløb uddannes deltagerne til en særlig jobfunktion i en bestemt virksomhed. Op mod 90 procent af deltagerne ender i job.

Et samfund for alle

Regeringens IT-politik har lige fra starten fokuseret på hensynet til de traditionelt udsatte grupper som eksempelvis handicappede og ældre.

Regeringens handlingsplan for *handicappedes IT-brug* har sat fokus på universelt design og tilgængelighed i IT-produkter. Handlingsplanen har blandt andet ført til udviklingen af dansk syntetisk tale, en standard for tilgængelige hjemmesider og en bred opmærksomhed på at få indarbejdet hensynet til forskellige handicapgrupper i udviklingen af digitale tjenester.

Ældre og IT er et forsknings- og udviklingsprogram, der har ført til 11 konkrete projekter. De retter sig mod mulighederne for nye anvendelser af IT, potentialet for en mere fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet ved hjælp af IT og endelig mulighederne for udvikling af pædagogiske metoder til opbygning af IT-kompetencer blandt ældre.

Klarhed på Internettet

Borgerne skal kende deres rettigheder og pligter som netværksborgere, og de skal løbende have relevant information om de mange tilbud, netværkssamfundet byder på.

Borgernes IT-rettigheder er et projekt, som Forskningsministeriet har igangsat i efteråret 2000. Et udvalg skal udarbejde et katalog over borgernes IT-rettigheder og komme med forslag til eventuelle tilpasninger i forhold til den teknologiske udvikling. Kataloget skal være færdigt i marts 2001 og med baggrund heri drøftes, om andre rettigheder bedre kan sikre borgerne i netværkssamfundet.

Det er ligeledes vigtigt, at der er gennemsigtighed for den enkelte forbruger i udbudet af Internetprodukter, både hvad angår pris og kvalitet.

Telestyrelsens prisguide på IT- og teleområdet har siden 1998 forsøgt at føre forbrugerne igennem telejunglen. Men at sige tele uden at sige Internet giver ikke den store mening i dag, hvor Internettet udgør en stadig stigende del af telekommunikationen. Derfor skal det sikres, at der foretages et løbende *kvalitetstjek af Internetprodukter*, som udbydes. Formålet er dels at skabe overblik for forbrugerne, dels at skabe incitament til, at udbyderne leverer en så høj kvalitet som muligt til prisen. Initiativet forventes gennemført i samarbejde med de relevante målgrupper, herunder telebranchen og forbrugerne.

Danmark som kompetenceland

Danmark skal være et kompetenceland, der rummer høje kompetencer, så vi kan fastholde og forbedre vores gode position inden for forskning, innovation og produktion. Det kræver IT-uddannelse og -efteruddannelse på et højt internationalt niveau.

Vi skal også have brede kompetencer, så alle får mulighed for at deltage i netværkssamfundet. For at dette skal lykkes fuldt ud, stiller det krav til integrationen af IT i hele uddannelsessystemet, helt fra de mindste klasser i folkeskolen til de videregående uddannelser samt kurser og efteruddannelse for blandt andet de grupper, der ikke i dag er i stand til at drage fuld nytte af netværkssamfundets muligheder.

Generelt er IT højt prioriteret i hele uddannelsessektoren. Der gøres allerede i dag en stor indsats i form af eksempelvis efteruddannelse af lærere på folkeskoler og erhvervsskoler samt forsøg med elektroniske skoler som eksempelvis det *virtuelle gymnasium*, hvor formålet er at belyse de problemstillinger og løsninger, der indgår i en IT-understøttet tilrettelæggelse af undervisning og eksamen.

IT og medier i folkeskolen blev sat på dagsordenen, da et flertal i Folketinget i juni 2000 indgik aftale om udvikling af digitale undervisningsmidler, iværksættelse af pædagogiske IT-udviklingsprojekter under blandt andet Danmarks Pædagogiske Universitet og Learning Lab Denmark og gennemførelse af efteruddannelse for lærere i folkeskolen og på seminarierne via de kommende Centre for Videregående Uddannelse (CVU). Desuden skal alle landets cirka 2000 grundskoler kobles til Sektornet - et elektronisk netværk mellem de videregående uddannelsesinstitutioner, erhvervsskoler, gymnasieskoler og grundskoler.

En flerårsaftale for de videregående uddannelser blev i november 2000 indgået mellem regeringen, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og CentrumDemokraterne. Principaftalen omfatter otte kvalitative og tværgående indsatsområder, herunder IT i uddannelserne. Det er blandt andet målet, at IT skal indgå som et naturligt redskab i såvel undervisning som eksamen, at den elektroniske kommunikation mellem studerende og lærere skal styrkes, og at lærernes IT-kompetencer fortsat skal udvikles. Endvidere udvikles en portal for de erhvervsrettede, korte videregående uddannelser og teknisk-merkantile, mellemlange videregående uddannelser, hvor der hurtigt og nemt kan udveksles viden og erfaring.

IT på universitetsområdet spiller en central rolle, hvis Danmark skal være i stand til at rekruttere de dygtigste studerende og de bedste internationale forskere. En vigtig parameter er opbygningen af IT-kompetencer inden for en lang række fagområder. En anden parameter er en moderne IT-infrastruktur, hvor regeringen har afsat midler til opbygning af et højhastighedsforskningsnet. *Forskningsnettet* skal ses i tæt sammenhæng med *Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek*, hvor man kan få adgang til viden fra sin arbejdsplads, uanset på hvilket bibliotek den digitale bog, tidsskrift eller billede befinder sig. En tredje parameter er udviklingen af netbaseret fjernundervisning i form af *Danmarks Virtuelle Universitet*, som vil betyde lettere adgang til efter- og videreuddannelse på mange niveauer, og som skal bidrage til, at Danmark kan være med i den internationale konkurrence om netbaserede uddannelser.

Nationalt kompetenceregnskab er et netop igangsat 3-årigt projekt, hvis grundlæggende ambition er at sætte fokus på samfundets kompetencer og ikke mindst kompetenceudvikling. I første omgang handler det om at kortlægge og synliggøre Danmarks kompetencer - både generelt og inden for udvalgte afgrænsede områder.

3.2 Den offentlige sektor i netværkssamfundet

Danmark på nettet, som blev lanceret i oktober 2000, er regeringens handlingsplan for det offentlige som lokomotiv i udviklingen af netværkssamfundet. Den handler om service og åbenhed, om effektivitet og sikker kommunikation i den offentlige sektor.

Den offentlige sektor skal være drivkraft i netværkssamfundet ved at gå foran i indførelsen og anvendelsen af ny teknologi, ved at udbyde og efterspørge digitale indholdstjenester i den private sektor og ved at sætte standarder, som gør det enkelt og sikkert at kommunikere på nettet.

Elektronisk borgerbetjening i Københavns Kommune. Mange kommuner er ved at indføre elektronisk selvbetjening. Københavns kommune er en af dem. Et større udvalg af kommunens serviceydelser gøres nu elektronisk tilgængelige. Det gælder eksempelvis børnebidrag, flytning og boligstøtte. Ydelserne skal give serviceforbedringer for borgerne og effektivitetsforbedringer i forvaltningerne. Det overordnede formål er, at borgerne via Internettet kan betjene sig selv uden fysisk at skulle bevæge sig til et kontor i kommunen.

Service og åbenhed

Indgangen til den offentlige sektor skal være enkel. Som borger og virksomhed skal man kunne komme i kontakt med offentlige myndigheder, når man har behov for det, og det skal være enkelt at finde den rette information og få den relevante hjælp og vejledning. Samtidig skal den offentlige sektor kunne imødekomme et stigende ønske om at kunne levere elektroniske serviceydelser.

Danmark.dk er en offentlig portal, som giver adgang til en række forskellige oplysninger om offentlige myndigheder. Portalen skal med start i 2001 videreudvikles, så der blandt andet bliver adgang til elektronisk selvbetjening for både borgere og virksomheder via elektroniske blanketter. I et tæt samarbejde med kommuner og amter skal det sikres, at udviklingen af danmark.dk også har positive udviklingsperspektiver for andre elektroniske indgange til den offentlige sektor - eksempelvis de kommunale hjemmesider.

1881 er et nyt generelt telefonnummer til samfundet. Fra januar 2001 kan man her få oplysninger og svar på spørgsmål vedrørende offentlige myndigheder. Telefonoplysningen skal blandt andet være en hjælp til dem, der ikke er fortrolige med Internettet. *1881* vil kunne give adgang til de samme informationer, som er tilgængelige på de offentlige hjemmesider på Internettet.

Sammenhæng i det offentlige på nettet er et fælles projekt mellem stat, amter og kommuner, der i 2001 skal gøre det muligt at foretage meget præcise søgninger på og sammenstillinger af forskellige typer af offentlig information på Internettet. Målet er at gøre det lettere for borgerne at finde den relevante information og foretage selvbetjening, uanset hvilken myndighed eller institution der har ansvaret. Borgere og virksomheder skal let kunne se hvilke offentlige institutioner, der leverer hvilket serviceniveau, eller let kunne igangsætte og følge sagsbehandling, hvor flere myndigheder er involveret. Samtidig skal samarbejdet sikre effektiv administration og videndeling i det offentlige.

Personlig Internetadgang er et udviklingsprojekt, der fra udgangen af 2001 skal gøre det muligt for hver enkelt dansker at skræddersy sin helt personlige indgang til det offentlige. Der skal være sikker adgang til egne data og mulighed for elektronisk at modtage information fra og kommunikere med forskellige offentlige myndigheder. En *offentlig informationsserver* med ejendomsdata vil indgå som et af elementerne i de tjenester, som stilles til rådighed via den personlige Internetadgang.

Effektivitet

Digitalisering af den offentlige forvaltning betyder også, at en række opgaver kan løses hurtigere med færre ressourcer.

Efter nogle læreår skal mulighederne for elektronisk borgerbetjening og for at rationalisere interne sagsgange og arbejdsprocesser nu stå sin prøve. Der er allerede igangsat projekter, hvor formålet med selvbetjeningssystemerne også er at spare på både mandskabs- og økonomiressourcer. Og der er projekter, hvor offentlige myndigheder går sammen og etablerer fælles IT-driftcentre og fælles elektroniske indkøb.

Bedre styring af statslige IT-udviklingsprojekter. Det nyetablerede Statens IT-råd har fået til opgave at udarbejde en vejledning vedrørende best practice i forbindelse med styring af statslige IT-udviklingsprojekter og vil samtidig tilbyde kollegial rådgivning til ministerier, der står over for nye udviklingsopgaver. Rådets arbejde skal blandt andet tage udgangspunkt i Rigsrevisionens anbefalinger på dette område og i „10 dogmer for offentlige IT-projekter“, som Dansk Dataforening har formuleret.

E-administration er et nyt initiativ, der fra 2001 skal gøre det endnu nemmere for virksomhederne at kommunikere med det offentlige og samtidig gøre arbejdet i det offentlige mere effektivt. Der vil i første omgang blive iværksat en række konkrete projekter, der vil gøre virksomheders kommunikation med myndighederne lettere, hurtigere og billigere.

E-plan 22 indeholder en samlet plan for de 22 varegrupper, som er egnede til e-handel, og som i løbet af 2001 og 2002 skal indkøbes elektronisk i staten. De 22 varegrupper udgjorde i 1999 et statsligt indkøbsvolumen på cirka 8 milliarder kroner. På lidt længere sigt er det planen, at indkøb skal ske helt papirløst, således at hele indkøbsprocessen - bestilling, fakturering og betaling - foregår elektronisk.

Den offentlige indkøbsportal på Internettet etableres i sidste halvdel af 2001. Her kan virksomheder tilbyde at levere varer og tjenesteydelser til det offentlige, og offentlige institutioner kan gå sammen om fælles

indkøb. Det bliver i første omgang de statslige institutioner, som skal købe ind via portalen. Sidenhen også resten af den offentlige sektor.

Sikkerhed i kommunikation på Internettet

En række undersøgelser viser, at en af de største barrierer for en øget anvendelse af Internettet er usikkerhed. Det gælder både for borgere, virksomheder og offentlige myndigheder. Derfor er sikkerhedsspørgsmålet et centralt element i regeringens IT-politik.

Loven om elektronisk signatur trådte i kraft i oktober 2000. Loven er det første skridt på vejen til at fremme en sikker og effektiv anvendelse af elektronisk kommunikation. Næste skridt er at få fjernet de juridiske barrierer for udbredelsen af digital signatur. Et udvalg under Justitsministeriet afgiver i december 2000 en betænkning om dette område.

Et dig. sig.-program skal yderligere fremme udbredelsen af digital signatur. Der skal etableres en åben standard for sikkerheden ved selvbetjeningsløsninger i det offentlige. Der skal sikres mulighed for indkøb af sikkerhedsløsninger via en rammeaftale, som ventes klar medio 2001. Der skal eventuelt via cirkulære stilles krav til statslige myndigheder om håndtering af digital signatur. Og endelig vil Datatilsynet fungere som en central godkendelsesinstans, der kan sikre, at det rette sikkerhedsniveau anvendes i det offentliges kommunikation.

3.3 Erhvervslivet i netværkssamfundet

Danmarks placering blandt verdens mest velstående samfund er ingen naturlov. For at sikre fremtidens investeringer og arbejdspladser skal dansk erhvervsliv være konkurrencedygtigt i bredeste forstand.

.dk21 er regeringens erhvervsstrategi, som gennem en lang række konkrete initiativer vil understøtte et konkurrencedygtigt erhvervsliv. Nogle af initiativerne er allerede sat i søen. Og med finansloven for 2001

igangsættes yderligere 24 initiativer fra .dk21. Over de næste fire år er der afsat godt en milliard kroner til gennemførelse af strategien.

Et eksempel på offentligt/privat samarbejde. Den danske virksomhed Ionas A/S arbejder med at øge kapaciteten på Internettet, uden at der skal lægges nye lyslederkabler. Sammen med forskere fra Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har Ionas udviklet en chip, der gør det muligt at dirigere trafikken, så der bliver plads til meget mere kommunikation i de samme kabler. Udvikling af chips kræver avancerede laboratorier, der er så dyre, at kun de største virksomheder kan være med. Mikroelektronik Centret på DTU har bygget et laboratorium, hvor interesserede virksomheder kan arbejde side om side med universitetets forskere.

Kompetence via netværk

De menneskelige ressourcer bliver for alvor det væsentligste aktiv i en verden, hvor virksomheder købes og sælges for rekordbeløb - ikke på grund af mursten og maskiner, men på grund af medarbejdernes viden og kompetencer. Samtidig betyder skærpet konkurrence og specialisering, at ingen virksomhed selv kan rumme alle kompetencer. Der er brug for at indgå nye former for partnerskaber, både når det gælder samspil med andre virksomheder og samspil med forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

Derfor har regeringen iværksat en vifte af initiativer, som tilsammen fremmer netværksdannelsen mellem universiteter og erhverv. Målet er blandt andet etableringen af nye, innovative vækstområder i Danmark:

IT-højskolerne i Øst- og Vestdanmark er blevet en stor succes. I tilknytning til IT-højskolen i København udbydes i 2001 en *IT-forskerpark*, hvor forskere og erhvervsfolk kan arbejde dør om dør. Nye klare spilleregler om *forskerpatenter* har gjort det lettere for erhvervslivet at indgå samarbejdsaftaler med universiteterne. Der er skrevet kontrakt med hvert enkelt universitet om de forventede mål og resultater for uddannelse og forskning. Et enkelt universitet, Danmarks Tekniske Universitet, har efter eget ønske introduceret en ny ejerskabs- og ledelsesmodel, som på én gang kan bringe ny dynamik ind i samarbejdet med erhvervslivet, styrke forskningsledelsen og gøre for eksempel

ingeniøruddannelserne mere tidssvarende og tiltrækkende i forhold til de studerendes behov og forventninger.

Større tværgående forskergrupper er en del af den nye flerårige forskningsaftale. Det er en samarbejdsmodel, hvor netværk mellem forskellige fagtraditioner og mellem offentlig forskning og erhvervsliv skal fremme kompetenceopbygning på områder, hvor samfundet har særlige behov. For eksempel er det tanken at udbyde forskningsmidler til større tværgående forskergrupper inden for områder som netværkssamfundet, integreret produktion, IT-læring og pædagogik.

Nye innovationsmiljøer udpeges af erhvervsministeren i december 2000 med virkning fra januar 2001. Siden 1998 har seks innovationsmiljøer over hele landet bidraget til kommercialisering af innovative ideer ved at give adgang til kvalificeret rådgivning og sparring samt lokaler, administrativ service og laboratoriefaciliteter mod rimelig betaling. Miljøerne har desuden formidlet statslig risikovillig forprojektkapital og ekstern risikovillig finansiering samt indgået i forpligtende samarbejde med relevante højere læreanstalter, forsknings- og uddannelsesinstitutioner i nær tilknytning til miljøet. Som noget nyt vil miljøerne selv skulle finansiere en del af deres aktiviteter.

Nettet som markedsplads

IT- og telekommunikation har gjort investeringer og arbejdspladser mobile på tværs af landegrænser og verdensdele. Mange virksomheder er blevet globale spillere på en helt ny måde. Markedsføring og handel over Internettet vil for alvor slå igennem i de kommende år. Navnlige serviceerhvervene er godt i gang med at udbyde nye netbaserede ydelser. Det gælder for eksempel finanssektoren og kulturområdet.

Også for traditionelle fremstillingserhverv vil e-handel betyde helt nye udfordringer på det globale marked. Internettet er et udstillingsvindue af hidtil usete dimensioner. Men samtidig vil det også føre til en skarpere konkurrence, når kunder verden over med blot et par museklik kan sammenligne produkter og priser i Brørup og Bangkok.

Fokus på E-handel er et projekt, hvor regeringen sammen med en kreds af relevante interessenter har iværksat en række konkrete initiativer for at informere om og udbrede kendskabet til elektronisk handel blandt forbrugere, virksomheder og offentlige myndigheder. Senest har initiativet i december 2000 ført til etableringen af en dansk mærkningsordning, hvor virksomheder, som tilslutter sig et regelsæt om god skik på Internettet, kan få et særligt e-handelsmærke på deres online butik.

eZone Scandinavia bliver et fysisk samlingspunkt, som i tilknytning til Ørestaden og den kommende IT-forskerpark skal huse global viden, metoder og uddannelse inden for e-handelsområdet samt mennesker og virksomheder, der arbejder med at drive e-forretning.

Center for Anvendt IT etableres som et nyt teknologisk serviceinstitut. Centret skal tilbyde rådgivning og service på det digitale område til brede dele af erhvervslivet og opbygge egne kompetencer inden for multimedier, netbaserede produkter og e-handel.

Gode og billige netværksløsninger

En innovativ tele- og IT-sektor er en vigtig byggesten for udvikling af netværkssamfundet. Borgere og virksomheder skal have adgang til gode og billige tele- og IT-ydelser.

Med den *telepolitiske aftale* fra efteråret 1999 har den danske telepolitik, der skal føre til en fuld liberalisering af telesektoren, indtil nu skabt gode resultater i form af større konkurrence, flere valgmuligheder og faldende priser til de danske forbrugere.

Der er skabt et telemarked med en række nye udbydere. Antallet af landsdækkende selskaber inden for fastnet og Internet er mere end tredoblet fra august 1998 til august 2000. Mange af de nye udbydere har imidlertid endnu ikke fået et solidt økonomisk fodfæste. Derfor er der god grund til at give den nye lovgivning, som trådte i kraft 1. juli 2000, tid til at slå igennem på markedet.

Det generelle statusbillede viser, at konkurrencen endnu ikke er selv bærende, og at markedet derfor ikke er modent til en egentlig deregulering. Der er sund fornuft i at fastholde både den danske og den europæiske intensitet i den specifikke regulering på teleområdet. Såvel den danske som den europæiske liberaliseringsproces er i fuld gang, men der er stadigvæk et stykke vej for at nå den telepolitiske målsætning om sund konkurrence og ægte valgfrihed.

Ved en *tillægsaftale* fra april 2000 er det besluttet at afprøve auktionsformen, når der senest oktober 2001 skal uddeles licenser til 3. generations mobilnet. Hermed åbnes for nye adgangsveje til Internettet via mobiltelefonen.

4 De næste skridt - syv nye fokusområder

Sideløbende med de strategiske IT-initiativer, der allerede er igangsat for at imødegå de i indledningen nævnte udfordringer for det danske samfund, vil regeringen - som de næste skridt i omstillingsprocessen - fokusere på følgende områder og initiativer:

- Højhastighed til alle - *Bredbåndsplan, juni 2001*
- Konvergens i hverdagen - *Redegørelse om konvergens, april 2001*
- Behov for IT-arbejdskraft - *Barometer for IT-kompetencer, juni 2001*
- Et fleksibelt uddannelsesrum - *Ny videregående IT-voksenuddannelse, juni 2001, og forsøg med kompetenceenheder, februar 2001*
- Tættere samspil mellem forskning og samfund - *Kommission sætter forskningssystemet under lup, august 2001*
- En bedre offentlig sammenhæng - *IT-strategier for samtlige ministerområder, november 2001*
- Nye pejlemærker - *Statistik om netværkssamfundet, juni 2001.*

4.1 Højhastighed til alle

Alle skal have mulighed for at deltage aktivt i netværkssamfundet - til gavn for den enkelte og til gavn for det danske samfund.

Men et netværkssamfund for alle betyder ikke, at alle danskere på samme tid skal tilbydes præcis den samme teknologi. Bredbånd og

højhastighed opnås ikke alene via kabler, men gennem mange forskellige tekniske løsninger.

Der er derfor brug for at stimulere både offentlige og private investeringer i ny teknologi, infrastruktur og tjenester, fordi hastighed og kapacitet sammen med attraktive indholdstjenester har strategisk betydning. I den forbindelse er båndbredde et uomgængeligt krav. Teknologiuudviklingen betyder, at der vil være flere muligheder for at sikre adgang til højhastighedsforbindelser som for eksempel den nyeste trådløse teknologi (Fixed Wireless Access) og det kommende 3. generations mobilnet.

Det er centralt for regeringen, at udbredelsen af højhastighedsforbindelser skal afspejle, hvad forbrugerne, den offentlige sektor og virksomhederne efterspørger af tjenester. Det er indholdet og anvendelsesmulighederne, som skal drive udviklingen.

Bredbåndsplan. Regeringen vil udarbejde en plan for, hvordan udviklingen af højhastigheds- og bredbåndsforbindelser kan fremmes bedst og hurtigst muligt via en efterspørgselsbaseret strategi. Strategien skal fokusere på samspillet mellem markedsbaseret konkurrence på teleområdet, på nyttige indholdstjenester, og på hvordan udviklingen kan stimuleres yderligere.

Bredbåndsplanen skal i særlig grad belyse, hvordan den offentlige sektor kan fremme konkurrencen om hurtige adgangsveje via eksempelvis øget digital forvaltning, kompetenceudvikling via Internettet, e-handel og indholdstjenester til grupper med særlige IT-behov som for eksempel handicapgrupperne. Planen skal herudover angive, hvordan der i den videre proces sikres udmøntning, løbende tilpasning samt opfølgning på målsætninger og konkrete projekter.

Initiativet skal udmøntes i dialog med de relevante parter.

Afsluttes juni 2001.

4.2 Konvergens i hverdagen

Fjernsyn, telefon og Internet er helt centrale elementer i vores hverdag. I øjeblikket sker der en eksplosiv udvikling på området. En væsentlig del af denne udvikling er konvergens - en sammensmeltning af kendte teknologier. Det er ikke i dag muligt præcist at sige, hvor konvergens bringer os hen, men det er givet, at det kommunikations- og medielandskab, som vi kender i dag, ændres fundamentalt i både teknologisk, markedsmæssig og indholdsmæssig forstand.

Redegørelse om konvergens. Regeringen har nedsat et udvalg, som skal give et samlet bud på, hvordan de identificerede strukturelle, regulerings- og finansieringsmæssige problemstillinger kan imødegås politisk. Herunder hvilke lovområder, der skal revideres, og hvilke hovedlinier en sådan lovrevision vil skulle indeholde. Arbejdet skal munde ud i en opstilling af sigtelinier for den fremtidige medie- og telepolitik. I forlængelse heraf vil regeringen nedsætte en arbejdsgruppe, der skal undersøge de europæiske rammebetingelser for indholdsproduktion i de nye medier.

Afsluttes april 2001.

4.3 Behov for IT-arbejdskraft

Den stigende anvendelse af IT i samfundet afstedkommer øget efterspørgsel efter kvalificeret IT-arbejdskraft både i private virksomheder og i den offentlige sektor. Fra flere sider er det blevet fremhævet, at Danmark i lighed med de fleste andre OECD-lande oplever, at kvalificeret IT-arbejdskraft er en mangelvare.

På den anden side findes der ledige ressourcer på det danske arbejdsmarked, som via opkvalificering og efteruddannelse bør kunne tilfredsstille behovet for arbejdskraft. Flere initiativer, blandt andet for arbejdsløse akademikere, har vist, at et effektivt omskolingsforløb kan give adgang til en ny karriere på IT-området. Der findes også arbejdsressourcer

blandt nydanskere, som ikke har haft mulighed for at udnytte deres uddannelsesmæssige potentiale.

Barometer for IT-kompetencer. For at skabe et overblik over udbud af og efterspørgsel efter IT-kompetencer vil regeringen gennemføre en kortlægning heraf. Den vil blandt andet omfatte et overblik over de eksisterende IT-uddannelser inden for erhvervsuddannelserne og de korte, mellemlange og lange videregående uddannelser, udbud af relevante videreuddannelsestilbud/tilbud om åben uddannelse på IT-området, beskæftigelse og ledighed for personer med forskellige IT-uddannelser, det forventede fremtidige udbud af personer med IT-kompetencer samt efterspørgslen på IT-kompetencer inden for forskellige sektorer og brancher. Der skal samtidig skabes et overblik over integrationen af IT i alle dele af den danske uddannelsessektor, herunder det eksisterende udbud af netbaseret uddannelse.

Kortlægningen gennemføres i samarbejde med de relevante parter. På baggrund af kortlægningen vil der blive etableret et barometer, der kan aflæses løbende, og som angiver udbud af og efterspørgsel på IT-kompetencer.

Afsluttes juni 2001.

4.4 Et fleksibelt uddannelsesrum

I forlængelse af regeringens kortlægning af udbud af og efterspørgsel efter IT-kompetencer kan der vise sig et yderligere behov for at udvikle relevante IT-videreuddannelser inden for det nye videreuddannelsessystem for voksne (VVU, diplom- og masteruddannelser).

Eventuelle nye videreuddannelser skal tilrettelægges så fleksibelt, at man får yderligere IT-kompetencer, mens man stadig er i beskæftigelse. Og de skal udvikles i et samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og repræsentanter for relevante aftagere og brancher. Det nye videreuddannelsessystem for voksne åbner for mange typer uddannelsesformer

og -måder. Nye videreuddannelses tilbud inden for IT-området bør endvidere fokusere på e-learning og kunne leveres som netbaseret videreuddannelse.

Ny videregående IT-voksenuddannelse. Regeringen vil derfor blandt andet tage initiativ til at udvikle en videregående voksenuddannelse inden for IT (IT-VVU).

Afsluttes juni 2001.

Forsøg med kompetenceenheder. Regeringen igangsætter fra 2001 forsøg med såkaldte kompetenceenheder for efter- og videreuddannelse på universiteter og Centre for Videregående Uddannelse. Enhederne skal bidrage til at udvikle udbudsstrukturerne på de videregående uddannelser, herunder nye og mere fleksible udbuds- og undervisningsformer - for eksempel i form af IT-understøttet udbud, nye læringsformer i krydsfeltet mellem uddannelses- og erhvervs-kompetencer samt modulisering af uddannelsesforløb.

Første afrapportering sker februar 2001.

Regeringen vil endvidere i samarbejde med de videregående uddannelsesinstitutioner yderligere øge bestræbelserne på, at der er et godt og internationalt konkurrencedygtigt udbud af netbaserede videregående uddannelser, og at Danmarks Virtuelle Universitet inden for en periode på 4 år er blevet det centrale „sted“ for udbud af netbaserede korte, mellemlange og lange videregående uddannelser, også i regi af videreuddannelsessystemet for voksne.

4.5 Tættere samspil mellem forskning og samfund

Et velfungerende samspil mellem forskerverdenen og forskningens brugere er en hjørnesteen i overgangen til en mere vidensbaseret økonomi.

Med den politiske principaftale om forskningen fra foråret 2000 er der sat fokus på generationsskifte, kontinuitet og fornyelse af forskningen. Herunder lægger aftalen op til at bygge bro mellem universiteter og samfund gennem en ny form for netværksorganisering af forskningen i større tværgående forskergrupper. De nye forskergrupper betyder, at både forskerverdenen og erhvervslivet opmuntres til at tænke mere utraditionelt - for eksempel ved at skabe tættere parløb mellem humanister og teknologer om udvikling af nye IT-løsninger.

Kommission sætter forskningssystemet under lup. Den politiske aftale for forskningen fastslår endvidere, at en forskningskommission samlet skal vurdere behovet for fornyelse og sammenhæng i den danske forskningsverden. Kommissionen skal blandt andet vurdere opgavefordelingen mellem forskningssystemets parter, komme med forslag til en styrket forskningsledelse, se på barriererne for national og international mobilitet og analysere Danmarks deltagelse i internationalt forskningssamarbejde.

Afsluttes august 2001.

4.6 En bedre offentlig sammenhæng

Den teknologiske udvikling stiller høje krav til den offentlige sektor. Det er nu muligt at yde offentlig service på måder, der i højere grad tilfredsstiller borgerens og virksomhedens forskellige ønsker. Endvidere er der en forventning om, at ny teknologi kan flytte ressourcer fra offentlig administration til velfærdsydelser. Og endelig skal brugen af IT i den offentlige sektor gøre serviceydelser og information let tilgængelig for borgere, uanset bopæl, IT-kundskaber og fysisk formåen.

De udfordringer kan ingen offentlig myndighed løfte alene. Den teknologiske udvikling øger behovet for, at der i den offentlige sektor tænkes i nye baner, der bryder med snævre særinteresser mellem offentlige myndigheder. Det gælder blandt andet på områder, hvor alliancer og reelle sammenlægninger af tekniske og administrative funktioner kan føre til serviceforbedringer for borgere og virksomheder og til en bedre økonomi i det offentlige.

Samtidig kan det konstateres, at der i flere tilfælde er behov for et offentligt fællesskab, der både kan koordinere de mange IT-rettede initiativer og skabe enighed om udmeldinger vedrørende standarder, arkitektur med videre, som skal gælde for IT-anvendelsen i hele den offentlige sektor. En større koordinerende indsats skal dog ske i respekt for, at ansvaret for IT-projekter bedst forankres der, hvor de skal fungere i hverdagen.

Regeringen vil i en konstruktiv og forpligtende dialog med amter og kommuner tage ansvar for, at den offentlige sektor udnytter Internettets muligheder optimalt og skaber en bedre sammenhæng i den offentlige sektor, hvor borgere og virksomheder tilbydes en sikker elektronisk service uafhængig af tid og sted.

IT-strategier for samtlige ministerområder. Der skal udarbejdes IT-strategier for samtlige ministerområder. Udgangspunktet er dels målet om en effektiv offentlig forvaltning og bedre service over for borgere og virksomheder, dels den teknologiske udvikling, der på mange måder muliggør etableringen af fælles netværk og systemer for departement og styrelser inden for et ministerområde. Som et første led i ministeriernes IT-strategier vil der blive stillet krav til ministerierne om inden udgangen af januar 2001 at udarbejde handlingsplaner for ministeriernes borger- og virksomhedsrettede initiativer.

Afsluttes november 2001.

4.7 Nye pejlemærker

Udviklingen kræver, at vi i bred forstand følger den danske og internationale udvikling nøje, både i forhold til erhvervslivet, den offentlige sektor og borgerne, for at sikre, at vi kan justere kursen og opretholde den høje produktivitet og det høje vækstniveau i Danmark.

Statistik om netværkssamfundet. I et samarbejde med relevante ministerier vil Danmarks Statistik udarbejde en strategi for, hvordan netværkssamfundet og den vidensbaserede økonomi løbende kan belyses statistisk. Initiativet skal blandt andet ses i sammenhæng med regeringens årlige netværksredegørelse til Folketinget, regeringens pejlemærker for udviklingen af et holdbart samfund samt udarbejdelsen af indikatorer i EU's eEurope handlingsplan 2002.

Afsluttes juni 2001.

5 De nye muligheder

Dampmaskiner, jernbaner og stål var drivkræfter i det tidlige industrisamfund. De blev i det 20. århundrede suppleret med elektricitet, benzinmotorer og elektronik. I det sidste tiår er der igen kommet nye drivkræfter til: digitale netværk, software og New Media.

Det er regeringens mål, at industrisamfundet gradvist udvikles til et holdbart netværkssamfund, hvor fælles værdier og solidaritet støttes og styrkes, og hvor økonomisk fremgang er baseret på alles deltagelse i et konstruktivt samspil mellem innovative og konkurrencedygtige virksomheder, fremragende forskning, en offensiv IT-anvendelse og et højt kompetenceniveau i den danske befolkning.

Med de mange initiativer, som er sat i gang - og med de nye skridt, som annonceres i denne redegørelse, ønsker regeringen at markere, hvordan IT-, tele- og forskningspolitikken sammen med andre politikområder skal bidrage til det fælles mål: et holdbart samfund.

Regeringen lægger stor vægt på, at de mange nye initiativer realiseres i et konstruktivt samspil mellem borgerne, den offentlige sektor, erhvervslivet samt uddannelses- og forskningsverdenen. Omstillingen til netværkssamfundet skal permanent stå øverst på den politiske dagsorden. Samarbejdet i regeringen tilrettelægges med dette for øje.

Omstillingen kræver også et opgør med en systemtænkning, der fastholder gamle strukturer og vante forestillinger. Den teknologiske udvikling nedbryder gamle grænser og lægger op til nye

samarbejdsformer, der blandt andet ændrer på det offentlige/private samspil og rollefordelingen på arbejdspladserne. Den teknologiske udvikling åbner også for nye demokratiformer - nye måder at følge med og deltage i den offentlige debat og i politiske beslutningsprocesser på.

Danmark har et godt tag i nettet af nye muligheder.